

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Zdeňka Kühna, Mgr. Daniely Zemanové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **K. A.**, zastoupené Mgr. Ondřejem Rejskem, advokátem se sídlem Buzulucká 431, Hradec Králové, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, **odboru azylové a migrační politiky,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 3. 2010, č. j. OAM-7/ZA-06-K01-2008, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 2. 2011, č. j. 32 Az 6/2010 - 157,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

[1] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) brojí kasační stížností proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) ze dne 23. 2. 2011, č. j. 32 Az 6/2010 – 157, který rozhodl o zamítnutí žádosti stěžovatelky o ustanovení JUDr. Evženie Pichertové jejím zástupcem (výrok I.) v řízení o žalobě proti shora označenému

rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru migrační a azylové politiky (dále jen „žalovaný“), kterým rozhodlo o neudělení mezinárodní ochrany stěžovatelce podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). Krajský soud citovaným usnesením současně ustanovil žalobkyni pro řízení ve věci soudního přezkoumání napadeného rozhodnutí žalovaného zástupce Mgr. Ondřeje Rejska, advokáta (výrok II.).

[2] Krajský soud v odůvodnění svého usnesení nejprve konstatoval, že vzhledem ke stávajícím faktickým a osobním poměrům žalobkyně jsou u ní splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Současně měl krajský soud za to, že je v dané věci ustanovení zástupce k ochraně práv žalobkyně potřeba, a to s ohledem na předpokládanou znalost jejích práv v soudním procesu a obecné povědomí o právních poměrech v České republice (§ 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; dále jen „s. ř. s.“). Soud dále uvedl, že podle rozsudku NSS ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 – 25, není právo na ustanovení zástupce právem na ustanovení konkrétní osoby, kterou navrhovatel v návrhu označí. Z úřední činnosti je soudu známo, že advokátka JUDr. Pichertová opakovaně žádala soud o odročení nařízeného jednání (v předmětném řízení se tak stalo již třikrát, z toho dvakrát z důvodu nemoci advokátky), čímž dochází k neúměrným průtahům v řízení. Proto krajský soud zamítl žádost žalobkyně o ustanovení JUDr. Pichertové její zástupkyní a současně ustanovil zástupcem žalobkyně jiného advokáta, v němž spatřuje záruku, že řízení bude s odkazem na § 56 s. ř. s. vedeno bez dalších průtahů.

II. Kasační stížnost

[3] Stěžovatelka v úvodu kasační stížnosti žádá o odkladný účinek napadeného usnesení krajského soudu do rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (*pozn. soudu – stěžovatelka měla zřejmě na mysli odkladný účinek podané kasační stížnosti*). Dále uvádí, že o ustanovení konkrétního zástupce (JUDr. Evy Pichertové) žádala z důvodu dosažitelnosti této advokátky, která má sídlo v Kostelci nad Orlicí, kde je umístěno i pobytové zařízení, ve kterém je hlášena k pobytu stěžovatelka, a také proto, že JUDr. Pichertová zastupuje i další cizince ve věcech žádostí o udělení azylu, kteří jsou umístěni ve stejném pobytovém zařízení. Stěžovatelka byla u této advokátky již několikrát na konzultaci a seznámila ji se svým příběhem. Pokud byly příčinou neustanovení stěžovatelkou vybrané advokátky zástupcem omluvy z důvodu nemoci, jednalo se o objektivní doloženou skutečnost, která v současné době nebrání v zastupování stěžovatelky. Stěžovatelka v závěru kasační stížnosti navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil výrok I. usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V podání ze dne 22. 3. 2011 stěžovatelka zrekapitulovala dosavadní průběh řízení před krajským soudem.

III. Okolnosti případu

[4] Nejvyšší správní soud zjistil ze soudního spisu následující relevantní skutečnosti: Stěžovatelka připojila ke své žalobě ze dne 25. 3. 2010 proti v záhlaví označenému rozhodnutí žalovaného žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů. Usnesením ze dne 30. 3. 2010, č. j. 32 Az 6/2010 – 13, jí byl zástupcem ustanoven Mgr. Jan Urban, advokát se sídlem Heyrovského 1178, Hradec Králové. Ze sdělení tohoto zástupce k výzvě soudu ze

dne 17. 5. 2010 vyplývá, že se mu nepodařilo od ustanovení zástupcem žalobkyni kontaktovat. Podáním ze dne 29. 11. 2010 stěžovatelka krajskému soudu sdělila, že ztratila v ustanoveného advokáta důvěru, a proto mu vypověděla plnou moc. Současně požádala o ustanovení JUDr. Evy Pichertové, advokátky se sídlem Příkopy 530, Kostelec nad Orlicí, jejím zástupcem v řízení. JUDr. Pichertová přípisem ze dne 30. 11. 2010 oznámila krajskému soudu, že v předmětném řízení převzala právní moc (*pozn. soudu – zřejmě se jednalo o plnou, nikoli právní moc*) k zastupování stěžovatelky, poté co tato vypověděla plnou moc udělenou Mgr. Urbanovi. Součástí přípisu byla i žádost o odročení jednání nařízeného na 9. 12. 2010 z důvodu pracovní neschopnosti advokátky a přiložena byla plná moc k zastupování.

[5] Usnesením ze dne 22. 12. 2010, č. j. 32 Az 6/2010 – 114, zprostil krajský soud Mgr. Urbana ustanovení zástupcem stěžovatelky a současně zamítl žádost o ustanovení JUDr. Picherotvé zástupcem stěžovatelky, a to proto, že JUDr. Pichertová se stala zástupkyní stěžovatelky již na základě předložené plné moci. Vzhledem k tomu, že účastník řízení může mít podle § 35 odst. 7 s. ř. s. v téže věci jen jednoho zástupce, zamítl krajský soud žádost stěžovatelky o ustanovení JUDr. Pichertové zástupkyní v řízení. Soud přesunul nařízené jednání na 27. 1. 2011, v 9:30 hod, nicméně JUDr. Pichertová požádala přípisem ze dne 4. 1. 2011 o jeho odročení z důvodu účasti na časově kolidujícím jednání před Okresním soudem v Rychnově nad Kněžnou. K této žádosti advokátky krajský soud odročil jednání na 27. 11. 2011 ve 13:00 hod. Návrhem ze dne 19. 1. 2011 požádala JUDr. Pichertová opět o odročení tohoto jednání z důvodu trvání a zhoršení její nemoci. Přípisem ze dne 21. 1. 2011 krajský soud zástupkyni stěžovatelky sdělil, že této její žádosti nevyhovuje a to proto, že se jedná již o druhou takovou žádost, z přiloženého potvrzení praktického lékaře není patrno o jaké onemocnění jde, není zřejmé, zda byla vystavena pracovní neschopnost a jak dlouho trvá, přičemž kopie potvrzení o délce či trvání pracovní neschopnosti soudu opakovaně předložena nebyla. Doplnil, že mu je z úřední činnosti známo, že její choroba ji nebrání ve výkonu advokátní činnosti v jiných věcech. Krajský soud upozornil, že zástupkyně může za sebe ustanovit zástupce. I přes tuto výzvu soudu JUDr. Pichertová opakovaně požádala o odročení jednání ze zdravotních důvodů a uvedla, že rozhodnutí lékaře o dočasné pracovní neschopnosti vystaveno nebylo, neboť advokátka nežádá ČSSZ o dávky nemocenského pojištění. V závěru vyjádření doplnila, že klientka trvá na zastoupení právě JUDr. Pichertovou a nesouhlasí se substitucí. Krajský soud následně odročil jednání na 17. 3. 2011.

[6] Přípisem ze dne 25. 1. 2011 JUDr. Pichertová sdělila soudu, že plná moc udělená stěžovatelkou platila pouze k jejímu úkonu ze dne 30. 11. 2010 (tedy pouze k žádosti o odročení jednání nařízeného na 9. 12. 2010), a dále uvedla, že doposud neobdržela ustanovení své osoby zástupcem v předmětném řízení (usnesení krajského soudu ze dne 22. 12. 2010, č. j. 32 Az 6/2010 – 114, však bylo, jak vyplývá ze spisu, JUDr. Pichertové řádně doručeno). K tomu sdělil zástupkyni krajský soud, že její tvrzení neodpovídá znění předložené plné moci. Jedná se o plnou moc generální a omezení k jednotlivým úkonům z ní nevyplývá. Současně jí soud opětovně zaslal usnesení ze dne 22. 12. 2010, č. j. 32 Az 6/2010 – 114.

[7] Oznámením ze dne 26. 1. 2011 sdělila JUDr. Pichertová soudu, že stěžovatelce vypověděla plnou moc ze dne 29. 11. 2010, a to z důvodu podle § 20 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Dne 4. 2. 2011 požádala stěžovatelka o ustanovení zástupce, a to

JUDr. Pichertová a současně uvedla, že obdržela výpověď plné moci, kterou udělila JUDr. Pichertové.

[8] Jednání soudu bylo následně odročeno na 31. 3. 2011 (a po podání kasační stížnosti na neurčito). Dne 23. 2. 2011 vydal krajský soud usnesení napadené nyní projednávanou kasační stížností. K této kasační stížnosti byla připojena plná moc ze dne 3. 3. 2011 pro JUDr. Pichertovou. Dne 21. 3. 2011 však byla krajskému soudu doručena dohoda mezi stěžovatelkou a JUDr. Pichertovou ze dne 14. 3. 2011 o ukončení zastupování ve věci 32 Az 6/2010.

[9] Citované usnesení krajského soudu nabylo právní moci dne 17. 3. 2011; tímto dnem se tedy stal na základě výroku II. usnesení krajského soudu zástupcem stěžovatelky Mgr. Rejsek.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že soud přistoupil přímo k meritornímu posouzení věci, nezabýval se již samostatně návrhem žalobkyně na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[11] Stěžovatelka brojí kasační stížností proti výroku I. shora označeného usnesení krajského soudu, tedy nesouhlasí se zamítnutím své žádosti o ustanovení JUDr. Pichertové zástupkyní pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného; kasační stížnost nechává zcela bez povšimnutí výrok II. napadeného usnesení, kterým byl zástupcem stěžovatelky ustanoven Mgr. Rejsek. Stěžejní je tedy v nyní projednávaném případě otázka, zda měl krajský soud ustanovit stěžovatelce jako zástupce jí označenou advokátku.

[12] V rozsudku rozšířeného senátu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 – 141, publ. pod. č. 1995/2010 Sb. NSS., (všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz) Nejvyšší správní soud vyložil, že *„vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, která je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu“*. Přičemž rozšířený senát uvedl, že takovými rozumnými a věcnými důvody může být například vztah důvěry ke konkrétní osobě, který *„často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka již dříve (např. v jiném řízení před správními orgány), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby“*. Současně se z tohoto rozsudku podává, že *„právo účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce ovšem nepochybně nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (...). Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva (opakované změny návrhu na konkrétního*

zástupce, zneužití práva na ustanovení konkrétního zástupce jako obstrukčního prostředku pro řízení před soudem apod.).“

[13] Rozšířený senát NSS v citovaném rozsudku dále zdůraznil, že v případě, kdy soud nevyhoví návrhu účastníka řízení na určení konkrétní osoby zástupcem, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit. Shodný názor v této věci ostatně zaujal NSS již dříve, a to v usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 4. 2006, č. j. 8 As 21/2005 – 101, publ. pod č. 1006/2007 Sb. NSS, když mimo jiné konstatoval, že *„byť tedy rozhodnutí o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce je rozhodnutím, jímž se řízení nekončí a jakkoliv by ho bylo možno formálně posoudit jako rozhodnutí, jímž se nikomu neukládá povinnost, nelze takové rozhodnutí se zřetelem k jeho významu a možnému výraznému zásahu do práv účastníka řadit mezi rozhodnutí, která nemusí obsahovat odůvodnění“*. Uvedená povinnost by se měla analogicky vztahovat i na rozhodnutí o ustanovení jiného než účastníkem řízení označeného zástupce.

[14] Stěžovatelka v žádosti o ustanovení JUDr. Pichertové svým zástupcem ze dne 2. 2. 2011 (podané opakovaně i 21. 2. 2011) uvedla toliko, že je v tíživé životní situaci a nemá finanční prostředky na úhradu právních služeb advokáta a dále, že sama nemá žádné právní vzdělání, přičemž věc je pro ni osobně velmi důležitá a současně složitá a není tedy schopna bránit svá práva u soudu bez právního zástupce. Konkrétní důvody, proč má být takto ustanoveným zástupcem právě JUDr. Pichertová stěžovatelka v této žádosti neuvedla.

[15] Krajský soud na základě výše uvedené žádosti shledal, že u stěžovatelky jsou splněny předpoklady k tomu, aby byla osvobozena od soudních poplatků a že, s ohledem na předpokládanou úroveň znalostí jejích práv v soudním procesu a obecné povědomí o právních poměrech v ČR, je ustanovení zástupce k ochraně práv stěžovatelky třeba. Krajský soud v druhé fázi rozhodování o ustanovení zástupce zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení konkrétní zástupkyně. Krajský soud toto své rozhodnutí dostatečným způsobem odůvodnil, když zdůraznil, že v důsledku jednání JUDr. Pichertové dochází k neúměrným průtahům v řízení. Do dnešní doby se z důvodu opakovaných žádostí o odročení ze strany JUDr. Pichertové nepodařilo nařídit jednání. Krajský soud tak vzal v úvahu hledisko, které bylo v rozporu s požadavkem rychlosti a hospodárnosti řízení, jež se v řízení ve věcech mezinárodní ochrany promítají o to intenzivněji.

[16] Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení argumentuje také odkazem na rozsudek NSS ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 – 25. K tomu je třeba uvést, že názor obsažený v uvedeném rozsudku NSS, že *„právem na ustanovení zástupce není právo na ustanovení konkrétní osoby, kterou navrhovatel označí“*, byl do jisté míry modifikován právě výše citovaným rozsudkem rozšířeného senátu č. j. 7 Azs 24/2008 – 141 v tom smyslu, že při uvedení věcných a legitimních důvodů má účastník řízení právo na ustanovení jím vybraného zástupce. I ve světle této judikatury však názor vyslovený v odůvodnění usnesení krajského soudu zcela obstojí.

[17] Výrokem II. napadeného usnesení ustanovil krajský soud zástupcem stěžovatelky pro řízení o její žalobě Mgr. Rejska, v němž, jak uvedl v odůvodnění svého rozhodnutí, spatřoval záruku, že řízení bude s odkazem na ustanovení § 56 s. ř. s. (tedy že návrhy a žaloby ve věcech mezinárodní ochrany mají být vyřizovány přednostně) vedeno bez

dalších průtahů. Dle názoru kasačního soudu tak lze považovat neustanovení konkrétně označeného zástupce z důvodu průtahů, které byly vyvolány jednáním tohoto zástupce, za jeden z legitimních důvodů pro nevyhovění žádosti účastníka řízení o ustanovení jím vybraného zástupce. Vzhledem k tomu, že krajský soud své rozhodnutí řádným způsobem zdůvodnil a dostál tak své povinnosti, musí mít Nejvyšší správní soud tuto kasační námitku za nedůvodnou.

[18] Nejvyšší správní soud doplňuje, že uvádí-li stěžovatelka konkrétní důvody, pro které požadovala ustanovení právě JUDr. Pichertové svou zástupkyní až v kasační stížnosti, jedná se o nepřípustnou skutečnost, kterou musí kasační soud ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. odmítnout, neboť stěžovatelce nic nebránilo uvést tyto konkrétní důvody přímo v žádosti podané ke krajskému soudu. I přes tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud vyjadřuje k jednomu z důvodů obsažených v kasační stížnosti, a to dosažitelnosti JUDr. Pichertové. Zdůvodňuje-li stěžovatelka svůj požadavek na zastoupení JUDr. Pichertovou její blízkostí k místu pobytu stěžovatelky (která je hlášena k pobytu na adrese pobytového střediska v Kostelci nad Orlicí), jedná se o tvrzení, jež nemá oporu ve spise. Z úředního záznamu ze dne 16. 2. 2011 vyplývá, že se stěžovatelka nikdy nezdržovala v pobytovém táboře, ale na propustce na adrese N. 5/1, P. 74; z úředního záznamu ze dne 17. 2. 2011 pak, že se v té době stěžovatelka nacházela na adrese L. 4, P. 3. Z tohoto pohledu je proto pro stěžovatelku dosažitelnější její současný zástupce.

IV. Závěr

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, a proto jí nenáleží právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. května 2011

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně
senátu